

Міністерство освіти і науки України
Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
Лисенко Ю.В.
«19» Березня 2018 р.

ПРОГРАМА
вступних випробувань з української мови для абітурієнтів,
які вступають на основі базової загальної середньої освіти для здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста

Розглянуто і схвалено на засіданні
циклової комісії гуманітарних
та природничо-математичних дисциплін
Протокол № 8 від «19» 03 2018 р.

Голова комісії Логвін Н.П. Логвін

Сосниця
2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Правила проведення вступного екзамену з української мови

Для вступного диктанту добираються тексти, максимально насичені вивченими орфограмами й пунктограмами. За метою висловлювання це можуть бути тексти-розповіді, описи чи міркування. Проте частіше це тексти комбінованого типу, у яких органічно поєднуються елементи всіх типів з монологічною й діалогічною формою викладу.

Методика проведення вступного диктанту охоплює такі обов'язкові етапи:

- читання екзаменатором тексту диктанту загалом;
- проведення лексико-семантичної роботи;
- виразне читання кожного речення зокрема (абітурієнти повинні на слух сприйняти його інтонаційний малюнок);
- читання речення логічно виділеними частинами (двічі кожно);
- перерхитування викладачем речення загалом (абітурієнти остаточно визначають у пунктуації речення);
- роботи здаються вступниками одразу після перевірки за викладачем.

Після запису абітурієнтами тексту диктанту не можна залишати роботи для самостійної перевірки. Психологічно це обґрунтовується так: у ході написання тексту увага вступників максимально концентрується, загострюється слух, активізується довільна пам'ять (пригадується необхідний лінгвістичний матеріал), а вже під час самоперевірки розумова напруга спадає (і це цілком природно), закрадаються сумніви, непевність у написанні і в результаті – правильне написання найчастіше виправляється на неправильне.

Важливе значення для успішного написання контрольного диктанту має рівень оперативної пам'яті абітурієнта – уміння утримувати і відповідно відтворювати на письмі під час диктування фрази логічні частини тексту. Нерозвинена оперативна пам'ять збиває з колективного ритму письма, спонукає до перепитування, заглядання у всебіч і врешті спричинює відставання.

Розвитку оперативної пам'яті приділяється увага у процесі проведення навчально-тренувальної роботи, зокрема застосування таких методичних прийомів, як вільні диктанти, перекази, навчальні диктанти, письмо по пам'яті тощо.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

навчальних досягнень з української мови за курс основної школи

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є текстовий диктант.

Перевірці підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

Для проведення екзамену у формі диктанту використовується текст, доступний для вступників після 9 класу обсягом від 170 до 190 слів. Екзаменаційні тексти диктантів відображають рівень розвитку сучасної української літературної мови, різноманітність синтаксичних конструкцій, лексичну повноту і багатство стилістичних засобів, сприяють утвердженню норм української літературної мови. Для них характерна відносна цілісність і завершеність змісту, помірна насиченість орфограмами й пунктограмами, що передбачені програмою української мови як обов'язковий орфографічно-пунктуаційний мінімум, а саме:

- написання слів з великої букви;
- написання прислівників, складних слів та слів іншомовного походження;
- правопис *не* з різними частинами мови;
- пунктограми при однорідних членах речення, звертаннях та вставних словах, при відокремлених членах речення та прямиї мові;
- пунктуація складного речення.

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- помилка у слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на одне правило, але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі й негрубі помилки, тобто такі, які не мають істотного значення для характеристики грамотності.

Під час підрахувати помилок дві негрубі вважають за одну грубу.

До негрубих відносять такі помилки:

- у винятках усіх правил;
- у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
- у випадках, що вимагають розрізнення *не і ні* (у сполученнях: *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не..., ніщо інше не...*);
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- у заміні українських букв російськими.

За наявності в диктанті більше п'яти поправок оцінка знижується на бал.

НОРМАТИВИ ОЦІНЮВАННЯ ДИКТАНТУ

Кількість помилок	Бали
	на базі 9 класів
—	12
1 (негруба)	11
1	10
1+1 (негруба) – 2	9
3	8
4	7
5–6	6
7–8	5
9–10	4
11–12	3
13–14	2
15–16	1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

вступного випробування з предмета «Українська мова» (диктант)

Фонетика і графіка. Орфоенія і орфографія

Звуки мови. Голосні і приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі. Подовжені звуки.

Букви й інші графічні засоби. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ та буквосполучень дз, дз', дж.

Склад. Наголос.

Ненаголошені голосні, їх вимова і позначення на письмі. Вимова приголосних звуків та позначення їх на письмі. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Чергування у – в, і – й.

Орфограма. Орфографічна помилка.

Правила вживання апострофа, м'якого знака. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження.

Будова слова, словотвір

Спільнокореневі слова і форми слова. Основа слова і закінчення змінних слів. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення.

Найпоширеніші чергування голосних і приголосних звуків.

Вимова і написання префіксів з- (зі-), с-, роз-, без-, пре-, при-, прі. Змінювання і творення слів. Основні способи словотворення в українській мові. Зміни приголосних при творенні слів. Правопис складних і складноскорочених слів. Лексикологія і фразеологія. Поняття про лексику. Лексичне значення слова. Однозначні і багатозначні слова. Пряме і переносне значення слів. Синоніми, антоніми, омоніми.

Загальноживані слова. Діалектні та професійні слова. Запозичені слова.

Застарілі слова. Неологізми.

Поняття про фразеологізми. Фразеологізми в ролі членів речення.

Морфологія

Поняття про самостійні та службові частини мови.

Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменник: назви істот і неістот, загальні і власні назви.

Рід, число, відмінки іменників. Типи відмін іменників. Незмінні іменники. Способи творення іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників.

Правопис найуживаніших суфіксів. Велика буква у власних назвах.

Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні і короткі форми прикметників. Ступені порівняння прикметників, їх утворення. Відмінювання прикметників. Способи творення прикметників.

Правопис відмінкових закінчень і найуживаніших суфіксів прикметників. Написання складних прикметників.

Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробових та збірних) і порядкові. Числівники прості і складні.

Типи відмінювання кількісних числівників:

- 1) один, одна;
- 2) два, три, чотири;
- 3) від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят;
- 4) сорок, дев'яносто, сто;
- 5) двісті – дев'ятсот;
- 6) нуль, тисяча, мільйон, мільярд;
- 7) збірні;
- 8) дробові.

Відмінювання порядкових числівників.

Правопис числівників.

Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників. Відмінювання займенників.

Правопис займенників.

Дієслово як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Неозначена форма дієслова. Види дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Часи дієслів. Дієслова I і II дієвідмін. Особа і число (в теперішньому і майбутньому часі). Безособові дієслова. Способи творення дієслів. Правопис дієслів.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот.

Безособові дієслівні форми на *-но*, *-то*.

Правопис дієприкметників.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль. Дієприслівники недоконаного і доконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Правопис дієприслівників.

Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників. Способи їх творення.

Правопис прислівників.

Прийменник як службова частина мови. Непохідні і похідні прийменники.

Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс.

Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності і підрядності.

Правопис сполучників разом і окремо.

Частка як службова частина мови. Формотворчі, заперечні та модальні частки.

Написання часток *бо, но, то, от, таки*.

Не з різними частинами мови.

Вигук як частина мови. Правопис вигуків.

Синтаксис і пунктуація

Словосполучення

Будова і типи словосполучень за способом вираження головного слова.

Просте речення

Словосполучення. Загальні відомості про речення та розділові знаки. Головні та другорядні члени речення. Порівняльний зворот.

Тире між підметом і присудком

Простий дієслівний, складний дієслівний та складний іменний присудок.

Повні і неповні речення

Тире на місці пропущеного члена в неповному реченні.

Однорідні члени речення. Однорідні і неоднорідні означення

Поняття про однорідні члени речення. Кілька рядів у реченні. Поширені та непоширені члени речення.

Розділові знаки при однорідних членах речення

Узагальнюючі слова і розділові знаки при них.

Звертання. Розділові знаки при звертанні

Звертання поширені і непоширені. Розділові знаки при звертаннях.

Вставні слова. Розділові знаки при вставних словах

Найуживаніші вставні слова і сполучення слів. Розділові знаки при вставних словах, словосполученнях і реченнях.

Відокремлені члени речення. Відокремлені означення

Відокремлені означення. Розділові знаки при відокремлених означеннях.

Відокремлені приклади

Закріплення правил про відокремлені приклади.

Відокремлені обставини. Відокремлені уточнюючі члени речення

Відокремлені уточнюючі члени речення.

Розділові знаки в реченнях із прямою мовою

Пряма мова. Непряма мова. Способи передачі чужого мовлення. Розділові знаки в реченнях з прямою мовою.

Діалог. Цитата

Розділові знаки при діалогах. Розділові знаки при цитатах.

Складне речення

Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення

Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Класифікація складносурядних речень. Пунктуація в складносурядному реченні.

Складнопідрядне речення

Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома

підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

- 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;
- 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;
- 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

Розділові знаки в складнопідрядному реченні.

Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:

- 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);
- 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в багатокомпонентних складних реченнях.

Стилістика

Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

Зв'язне мовлення

Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Білик О.П. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. – К., 1988.
2. Глазова О.П. Українська орфографія: Навч. посібн. – Харків, 2004.
3. Глазова А.П. Українська пунктуація: Навч. посібн. – Харків, 2004.
4. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: навч. посібн. – К. : Вища школа, 2007.
5. Козачук Г.О., Шкуратяна Н.Г. Практичний курсу української літературної мови: навч. посібн. – К., 1993.
6. Ладоня І. О. Українська мова : навч. посібн. для студ. ВНЗ I–II рівнів акредитації. – К. Вища школа, 2001.
7. Орфографія української мови: просто про складне / І. Радченко. – К. : Шкільний світ, 2008.
8. Сучасна українська мова. Довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко; за ред. О.Д. Пономарева. – К.: Либідь, 1993.
9. Ткаченко Є.М. Українська мова: Пунктуація: правила, вправи, диктанти. – Навч. пос. – Харків: Консум, 2001.
10. Український правопис. – 4-е вид., випр. і доп. – К.: Наук, думка, 1993.
11. Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю.В. Сучасна українська літературна мова. Довідник. – К., 1996.
12. Ющук І.П. Практикум з правопису з української мови. – Освіта, 1997.
13. Ющук І.П. Українська мова. – К., 2003.
14. Яцимірська М.Т. Сучасна українська мова: Пунктуація. Навч. пос. – Львів: ЛНУ, 2002.

Додаткова

1. Беляєв ті ін. Українська мова, 10–11 кл. – к. : Освіта, 1998.
2. Бурячок А.А. Орфографічний словник української мови. – Вид.2, доопрац. – К.: Наук. думка, 2002. – 464 с.
3. Головащук СІ. Словник-довідник з правопису та слововживання. – К., 1989.
4. Карачун В.Я. Орфографічний словник наукових і технічних термінів: понад 30 000 слів. – К.: Криниця, 1999. – 524 с.
5. Олійник О.Б. Українська мова, 10–11 кл. – К.: Вікторія, 1999.
6. Орфографічний словник української мови / укл.: С.І. Головащук, М.М. Пещак, В.М. Русанівський, О.О. Тараненко. – К.: Довіра, 1999. – 992с.
7. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматика української мови в таблицях: навчальний посібник. – К. : Вища школа, 2004.
8. Пономарів О.Д. Фонемн Г та Г. Словник і коментар. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 1997. – 40 с.
9. Сучасний орфографічний словник 50 000 слів: Для школярів, абітурієнтів, студентів, викладачів. – Харків: Промінь, 2001. – 672 с.
10. Український орфографічний словник / Уклад.: М.М. Пещак та ін. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с.
11. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000 слів / за ред. Л.М. Полюги. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с.